

V Bruseli 13. 12. 2017
COM(2017) 762 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Výročná správa o činnostiach Európskej únie v oblasti výskumu a technického rozvoja
a monitorovaní programu Horizont 2020 v roku 2016**

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa o činnostiach Európskej únie v oblasti výskumu a technického rozvoja a monitorovaní programu Horizont 2020 v roku 2016

1. KONTEXT VÝROČNEJ SPRÁVY O ČINNOSTIACH V OBLASTI VÝSKUMU A TECHNICKÉHO ROZVOJA

Výročná správa o činnostiach Európskej únie (EÚ) v oblasti výskumu a technického rozvoja a o šírení výsledkov je vypracovaná podľa článku 190 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Účelom tejto správy je poskytnúť stručný a neúplný prehľad hlavných opatrení prijatých vo vykazovanom roku.

Na základe výzvy Rady z 30. mája 2017, aby Komisia zjednodušila stratégiu vykazovania, táto správa obsahuje ročné údaje o monitorovaní programu Horizont 2020 v súvislosti s výzvami na predkladanie návrhov v rámci programu Horizont 2020 uzatvorenými v roku 2016. Od 9. novembra 2017 sú ďalšie podrobné údaje o monitorovaní programu Horizont 2020 verejne prístupné na tabuli portálu programu Horizont 2020¹.

2. ŠIRŠÍ POLITICKÝ KONTEXT V ROKU 2016

Rok 2016 bol druhým rokom činnosti Komisie pod vedením predsedu Junckera. Na začiatku svojho mandátu predseda Juncker oznámil, že pôjde o nový začiatok pre Európu a predstavil svoj program pre zamestnanosť, rast, spravodlivosť a demokratickú zmenu, ktorý sa zameriava na desať politických priorít.

Ďalšie výsledky priniesol spolu s Európskym fondom pre strategické investície (EFSD) Investičný plán Komisie pre Európu vo výške 315 miliárd EUR. Tento fond bol funkčný a poskytoval kvalitné investície na vytvorenie nových stimulov pre európske hospodárstvo vrátane výskumu a inovácií, ako aj pre inovačné MSP a malé spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou.

Počas roka sa do ďalších fáz dostali niektoré z najdôležitejších iniciatív Komisie, ako sú energetická únia, digitálny jednotný trh, únia kapitálových trhov, Európsky program v oblasti bezpečnosti a európska migračná agenda. EÚ musí mať viac ako kedykoľvek predtým zmysel a musí byť prepojená so svojimi občanmi. Podľa predsedu Junckera potrebujeme silné prepojenie medzi politikami, rozhodnutiami a stratégiami.

V rámci následných činností po Parížskej konferencii o zmene klímy (COP21) začala Európska komisia vykonávať záväzky EÚ v oblasti energie a klímy a prijala ambiciózne balík „Čistá energia pre všetkých Európanov“, súčasťou ktorého je aj oznámenie „Urýchlenie inovácií v oblasti čistej energie“. V tomto oznámení sa uvádzajú rozsiahle politické opatrenia na urýchlenie prechodu Európy na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo prostredníctvom zvyšovania investícií do výskumu a inovácie v oblasti čistej energie a mobilizovania aktérov na všetkých úrovniach s cieľom uľahčovať prenikanie inovačných čistých energetických technológií a služieb na trh. V mene EÚ ako celku sa oznámenie prihlásilo aj k iniciatíve Mission Innovation, ktorá sa začala na konferencii COP21, teda k medzinárodnej iniciatíve na podporu urýchlenia verejných aj súkromných inovácií v oblasti čistej energie a vynakladania prostriedkov na riešenie problematiky zmeny klímy.

¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/projectresults/index.html>

3. POLITICKÝ RÁMEC

Počas tohto vykazovaného roka sa rozpracovali strategické priority komisára pre výskum, vedu a inováciu Carlosa Moedasa týkajúce sa otvorenej inovácie, otvorenej vedy a otvorenosti svetu.

Jedným z hlavných prvkov otvorenej vedy je zriadenie európskeho cloudu pre vedu. V roku 2016 spustila Európska komisia viacero prvkov tejto iniciatívy s cieľom lepšie zužitkovať dátovú revolúciu. Cloud pre vedu poskytne európskej vede, priemyslu a subjektom verejného sektora špičkovú digitálnu infraštruktúru, vďaka ktorej budú mať všetci vedci a inžinieri v Európskej únii na dosah najmodernejšiu výpočtovú a úložnú kapacitu.

V roku 2016 prijala skupina vedeckých poradcov na vysokej úrovni pre mechanizmus vedeckého poradenstva vedecké stanovisko k preklenutiu priepasti medzi skutočnými emisiami CO₂ ľahkých vozidiel a laboratórnym testovaním; významne pokročila pri príprave vedeckého stanoviska ku kybernetickej bezpečnosti na európskom digitálnom jednotnom trhu a vysvetliviek týkajúcich sa nových techník v poľnohospodárskej biotechnológii; a začala pracovať aj na vedeckom stanovisku k potravinám z oceánov. Počas roka 2016 skupina na vysokej úrovni čoraz užšie spolupracovala s novým konzorciom „Science Advice for Policy by European Academies“ (SAPEA – financovaným prostredníctvom programu Horizont 2020), ktoré zhromažďuje najnovšie vedomosti a odborné poznatky od kolegov zo 100 akadémií a učených spoločností z viac než 40 európskych krajín.

S cieľom posilniť schopnosť Európy prinášať a koncentrovať prelomové inovácie schopné vytvoriť nový trh prebiehala od 16. februára 2016 do 29. apríla 2016 výzva na predkladanie nápadov v súvislosti s možným zriadením Európskej rady pre inováciu. Komisia vydala aj osobitné oznámenie o zriadení skupiny inovátorov na vysokej úrovni, ktorá má poskytovať odborné poradenstvo Európskej komisii pri navrhovaní a formovaní Európskej rady pre inováciu, aby bolo možné posilňovať schopnosť EÚ v oblasti prelomových inovácií schopných vytvoriť nový trh. Po vydaní oznámenia bola z takmer 500 prihlášok vybratá skupina 15 členov, z ktorých sa vytvorila skupina s pôsobnosťou od 1. januára 2017. Európska rada pre inováciu predstavuje kľúčové opatrenie iniciatívy pre začínajúce a rozširujúce sa podniky, ktorú zaviedla Komisia s cieľom poskytnúť množstvu inováčných podnikateľov v Európe všetky mysliteľné príležitosti nato, aby vo svetovom meradle získali vedúce postavenie. Pilotné opatrenia, ktoré nadobudli účinnosť v rámci programu Horizont 2020, boli vypracované už v priebehu roka 2016 za účasti externých zainteresovaných strán a príslušných útvarov Komisie.

V roku 2016 Európsky inováčný a technologický inštitút (EIT) navrhol nové znalostné a inováčné spoločenstvo (ZIS), EIT pre oblasť potravín, ktoré podporuje inováčné a hospodársky udržateľné iniciatívy zamerané na premenu európskeho potravinového systému, posilňovanie dôvery spotrebiteľov a zlepšovanie globálneho zdravia.

V roku 2016 sa začala realizovať pilotná činnosť týkajúca sa obehového hospodárstva s cieľom pomôcť inovátorom najrozličnejšieho druhu riešiť regulačné prekážky prostredníctvom uzatvárania dohôd so zainteresovanými stranami a orgánmi verejnej moci². Ako nový pilotný program zaviedla Európska komisia dohody o inováciách, prostredníctvom ktorých sa má pomôcť inovátorom prekonávať regulačné prekážky, aby mohli svoje sľubné riešenia otázok životného prostredia dostať na trh.

² http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/circular-economy/docs/communication-action-plan-for-circular-economy_en.pdf

Vo februári 2016 začala Komisia verejnú konzultáciu o novej iniciatíve v oblasti výskumu a inovácie týkajúcu sa udržateľnej potravinárskej výroby a zlepšeného hospodárenia s vodami v oblasti Stredozemia, ktorá bude mať názov PRIMA, partnerstvo pre výskum a inováciu v oblasti Stredozemia. V októbri 2016 Komisia na základe článku 185 zmluvy (ZFEÚ) prijala legislatívny návrh pre iniciatívu PRIMA, ktorý zákonodarca schválil v roku 2017. Ide o významný míľnik, a to aj vzhľadom na nedávne udalosti v tejto susediacej oblasti EÚ.

V júni 2016 sa Komisia v mene EÚ pripojila ku globálnej iniciatíve Mission Innovation, ktorá sa začala počas konferencie COP21. V tejto iniciatíve spájajú svoje sily najväčšie svetové hospodárstva v snahe o zlepšenie koordinácie projektov výskumu a inovácie, ktoré sa týkajú technológií v oblasti čistej energie. Všetci členovia prisľúbili, že v priebehu nasledujúcich piatich rokov zdvojnásobia vládne investície do výskumu a inovácie v oblasti čistej energie. V novembri 2016 bola na bratislavskej konferencii o pláne SET vydaná správa o pokroku za rok 2016³, ktorý sa dosiahol v rámci strategického plánu pre energetické technológie (plán SET). V správe sa uvádzali ciele kľúčových technológií vypracované v spolupráci so všetkými členskými štátmi a ďalšími krajinami EÚ zapojenými do plánu SET, ako aj spoločnosťou zainteresovaných strán v oblasti výskumu a inovácie, a schválené týmito stranami. Ciele sa zameriavajú na znižovanie nákladov a zlepšovanie výkonnosti kľúčových nízkouhlíkových technológií. Najlepším spôsobom, ako v budúcnosti pokročiť, je zlúčiť plány vykonávania v príslušných technologických oblastiach, ktoré sa vypracúvajú v priebehu roka 2017, čím sa identifikujú konkrétne činnosti/projekty prispievajúce k realizácii cieľov aktérov zapojených do plánu SET, v prípade ktorých sa má dosiahnuť pokrok.

Európska komisia pokračovala v iniciatíve science4refugees pre vedcov a výskumníkov z radov utečencov a žiadateľov o azyl s cieľom umožniť im nadviazanie kontaktov s vedeckým prostredím a vedeckými inštitúciami, ktoré sa dobrovoľne označujú za „organizácie prijímajúce utečencov“.

V roku 2016 získal Nobelovu cenu ďalší príjemca grantu ERC. Profesor Ben Feringa z Groningenskej univerzity v Holandsku dostal v roku 2016 spolu so sirom J. Fraserom Stoddartom a Jeanom-Pierreom Sauvageom, ktorí dozerali na dva individuálne granty MSCA, Nobelovu cenu za chémiu „za návrh a syntézu molekulových strojov“. Profesor Feringa získal prvý rozšírený grant ERC v roku 2008 a druhý v roku 2015 na posúvanie hraníc v oblasti molekulových motorov. Je šiestym príjemcom grantu ERC, ktorý dostal Nobelovu cenu. V minulosti ako vedec zodpovedal za projekt MSCA COFUND. Okrem toho, siedmi príjemcovia grantov už boli v čase získania grantu ERC laureátmi Nobelovej ceny, čo znamená, že celkovo sa z ERC za jeho desaťročnú existenciu financovalo 13 laureátov Nobelovej ceny.

V októbri 2016 Komisia navrhla novú Stratégiu pre Európu v oblasti kozmického priestoru. Táto iniciatíva patrila k desiatim hlavným iniciatívam novej Komisie. Táto stratégia bude prostredníctvom rôznych výziev úzko súvisieť s programom Horizont 2020.

⁴V roku 2016 bol v kontexte európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík prijatý súbor odporúčaní pre jednotlivé krajiny⁴ zaoberajúce sa otázkami výskumu a inovácie. Svoje stanoviská k priebežnému hodnoteniu programu Horizont 2020 a ďalšiemu rámcovému programu pre oblasť výskumu a inovácie vypracúvali ERAC (Výbor pre Európsky výskumný priestor a inováciu), SFIC (strategické fórum pre medzinárodnú

³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/set-plan_progress_2016.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/info/european-semester/european-semester-timeline/eu-country-specific-recommendations/2016-european_en

vedecko-technickú spoluprácu) a GPC (skupina na vysokej úrovni pre spoločnú tvorbu programov).

Nástroj politickej podpory programu Horizont 2020, ktorý sa zaviedol v marci 2015, úspešne ako nový nástroj naďalej poskytoval členským štátom a krajinám zapojeným do programu Horizont 2020 praktickú podporu pri tvorbe, zavádzaní a hodnotení reforiem zvyšujúcich kvalitu ich investícií do výskumu a inovácie. A napokon sa posilnili metódy hodnotenia určené na meranie vplyvu investícií do výskumu a inovácie, a to najmä vzhľadom na nový rámcový program v oblasti výskumu a inovácie.

4. VYKONÁVANIE PROGRAMU HORIZONT 2020

Prostredníctvom svojho druhého dvojročného pracovného programu na obdobie rokov 2016 – 2017 je program Horizont 2020 zosúladený s politickým programom Komisie, a najmä s prioritami ako digitálny jednotný trh, energetická únia, obehové hospodárstvo a Európsky fond pre strategické investície (EFSI). Počas roka sa realizovali výzvy na predkladanie návrhov v celkovej hodnote 7,7 miliardy EUR.

Druhá vlna zjednodušenia programu Horizont 2020 sa uskutočnila v roku 2016, pričom v jej rámci sa vypracoval aj „pilotný program paušálnych súm“. V rámci pilotného programu sa s cieľom využiť poznatky pre 9. rámcový program otestuje financovanie veľkých spoločných projektov, ktoré sú súčasťou pracovného programu Horizont 2020 na obdobie rokov 2018 – 2020.

Ďalšou dôležitou prioritou v oblasti podmienok plnenia na rok 2016 bola skúsenosť so strategickým programovaním na prípravu konečného pracovného programu v rámci programu Horizont 2020, v tomto prípade trojročného, na obdobie rokov 2018 – 2020. Táto dôležitá skúsenosť umožnila zhromaždiť množstvo rôznych druhov informácií pochádzajúcich od zainteresovaných strán zo všetkých oblastí, ako aj z otvorených konzultácií, ale aj z práce skupín odborníkov zo všetkých výskumných, inovačných a politických oblastí v rámci programu Horizont 2020. Toto úsilie bolo podporené množstvom štúdií a hodnotení doterajšieho pokroku programu.

Aj keď sa pracovné programy Horizont 2020 týkajú prevažnej väčšiny finančných prostriedkov, ktoré sú v rámci programu dostupné, dopĺňajú ich samostatné pracovné programy pre Európsku radu pre výskum, výskumný a vzdelávací program Euratomu (2014 – 2018), a Spoločné výskumné centrum, ako aj strategický inovačný program pre Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT).

Aj v roku 2016 sa naďalej podporovali synergie (ako napríklad spoločný podnik Čisté nebo 2, spoločný podnik ECSEL) s európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) a prípravné akcie ako cesta k dokonalosti. V rámci toho komisár Carlos Moedas oznámil ďalšie rozšírenie známky excelentnosti v rámci programu Horizont 2020. Žiadatelia sa vyzývali, aby vo svojom členskom štáte alebo regióne EÚ určili oblasti inteligentnej špecializácie a preskúmali možnosti synergií s príslušnými riadiacimi orgánmi zodpovednými za EŠIF na svojom území⁵. Znamka excelentnosti sa udeľuje návrhom, ktoré spĺňajú prahové hodnoty hodnotenia, ale z dôvodov rozpočtových obmedzení nástroja pre MSP (a pravdepodobne aj iných nástrojov zameraných na jeden druh príjemcov) sa nefinancujú. Znamka excelentnosti umožňuje krajinám/regiónom uznať značku kvality, ktorá sa udeľuje sľubným návrhom predloženým v rámci programu Horizont 2020, a podporovať ich prístup k rôznym zdrojom financovania, ako sú EŠIF a iné celoštátne alebo regionálne investičné programy. Túto činnosť dopĺňa mobilizačná kampaň určená

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/indexes/in_your_country_sk.cfm

regiónom/krajinám s cieľom podporiť zavádzanie schém financovania vhodných pre MSP v kontexte vykonávania svojich operačných programov EŠIF.

4.1. Kľúčové údaje monitorovania – program Horizont 2020 po troch rokoch

Do konca roka 2016 bolo uzavretých 329 výziev v rámci programu Horizont 2020, pričom predložených bolo 115 235 oprávnených návrhov, v ktorých sa žiadalo o finančný príspevok EÚ v celkovej výške 182,4 miliardy EUR. Z nich sa na financovanie vybralo 14 549 návrhov, čiže celková úspešnosť úplných oprávnených návrhov za prvé tri roky je 12,6 %. Do 1. septembra 2017 sa podpísalo spolu 13 903 dohôd o grante, čo predstavuje rozpočtový príspevok z finančných prostriedkov EÚ vo výške 24,8 miliardy EUR. Len v roku 2016 sa podpísalo 4 594 dohôd o grante s finančným príspevkom EÚ vo výške 8,3 miliardy EUR⁶.

Za tri roky bolo prijatých spolu 399 927 oprávnených **žiadostí**. V roku 2016 sa počet vybraných žiadostí a výška finančných príspevkov, ktoré im boli pridelené, významne zvýšili (v porovnaní s rokom 2015 o 23,8 % v prípade žiadostí a 17,1 % v prípade príspevkov). Od začiatku fungovania programu Horizont 2020 bolo 38,4 % všetkých žiadostí prijatých od univerzít, 36,1 % zo súkromného sektora a 18,2 % od výskumných organizácií. Najvyššiu úspešnosť majú verejné subjekty, ktoré však podávajú žiadosti najmenej (3,5 %).

V roku 2016 malo Nemecko najvyšší podiel **účastníkov** na podpísaných grantoch na členský štát EÚ a za ním nasledovali Spojené kráľovstvo a Španielsko. V dvanástich členských štátoch EÚ sa zaznamenal nárast účasti, pričom najväčší vo Švédsku a v Španielsku. Členské štáty dostali za prvé tri roky existencie programu Horizont 2020 celkovo 92,8 % finančných prostriedkov. Zostávajúce finančné prostriedky boli pridelené pridruženým⁷ a tretím krajinám.

Tretie krajiny mali za tri roky 1,94 % podiel účasti na podpísaných grantoch, pričom dohody o grantoch boli podpísané s účastníkmi z 94 rôznych krajín. Päť účastníckych krajín na najvyšších priečkach (Spojené štáty, Čína, Južná Afrika, Kanada a Brazília) tvorilo viac než 40 % celkovej účasti tretích krajín.

Prvé miesto, pokiaľ ide o objem získaných finančných prostriedkov, zastávajú univerzity, zatiaľ čo v účasti ich takmer prekonal súkromný sektor.

Od začiatku programu do konca vykazovaného roka dosiahol podiel účasti súkromného sektora vo výzvach 32,8 %. V pilieroch 2 a 3, bez zahrnutia prístupu k rizikovému financovaniu, pochádza 63,9 % zo všetkých príjemcov v podpísaných dohodách o grantoch zo súkromného sektora.

Verejné, ako aj ďalšie subjekty, zvýšili svoj podiel účasti a objem finančných prostriedkov.

V rámci **nástroja pre MSP** bolo za tri roky prijatých takmer 35 000 žiadostí, pričom ich počet z roka na rok rástol (9 061 v roku 2014, 12 713 v roku 2015 a 13 186 v roku 2016). Priemerná úspešnosť úplných návrhov v rámci nástroja pre MSP za prvé tri roky bola 7,5 % (9,1 % v roku 2014, 6,4 % v roku 2015 a 7,4 % v roku 2016), čo je menej než priemer 14,8 % programu Horizont 2020, pokiaľ ide o celkový počet žiadostí. V roku 2016 bolo z kombinovaných rozpočtov určených na oblasti Vedúce postavenie v rámci podporných

⁶ Tento súbor údajov obsahuje výzvy uzatvorené k 31. decembru 2016, preto sa v ňom nenachádzajú výzvy začaté v roku 2016, ale uzatvorené v roku 2017, ktoré sa budú uvádzať v ďalšej výročnej správe o monitorovaní programu Horizont 2020.

⁷ K programu Horizont 2020 sú pridružené tieto krajiny: Albánsko, Arménsko, Bosna a Hercegovina, Faerské ostrovy, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko, Gruzínsko, Island, Izrael, Moldavská republika, Čierna Hora, Nórsko, Srbsko, Švajčiarsko, Tunisko, Turecko a Ukrajina.

a priemyselných technológií a Spoločenské výzvy 23,6 % (1,17 miliardy EUR) pridelených MSP, čím sa prekonal 20 % rozpočtový cieľ.

Približne 54 % všetkých účastníkov programu Horizont 2020 tvoria **noví účastníci**, zatiaľ čo zvyšok sa zúčastnil už 7. rámcového programu. V prvých troch rokoch existencie programu Horizont 2020 pochádzalo 73 % nových účastníkov zo súkromného sektora, čo poukazuje na prítlačivosť programu Horizont 2020 pre súkromné spoločnosti. Z nich 48,9 % tvorili MSP.

Za tri roky sa v priemere 90,5 % všetkých dohôd o grantoch podpísalo v rámci zákonného cieľa (ktorý sa netýka ERC) ôsmich mesiacov a táto hodnota sa z 90,9 % v roku 2015 zvýšila na 93,7 % v roku 2016. Za prvé tri roky existencie programu Horizont 2020 bol priemerný **čas na udelenie grantu** 192,5 dňa (208,4 v roku 2014, v roku 2015 sa znížil na 189,7 a v roku 2016 na 180,9).

Okrem toho v roku 2016 pokračovala pilotná iniciatíva **urýchlenie procesu inovácie**, ktorej hlavným cieľom je podporovať inovácie skracovaním času potrebného na uvedenie inovatívnych nápadov na trh. Z 1 096 prijatých návrhov 48 získalo v roku 2016 viac než 100,9 milióna EUR, pričom 51,7 % účastníkov projektov tvorili MSP.

Počas tohto obdobia pochádzali **odborní hodnotitelia** oprávnených návrhov zo 107 rôznych krajín⁸. Väčšina hodnotiteľov bola pridružená k univerzite alebo výskumnej organizácii (spolu tvorili 68 %) a 17 % pochádzalo zo súkromného sektora. 15 % hodnotiteľov pochádzalo z verejných a iných subjektov. 71 % pochádzalo z krajín EÚ15, 16 % z krajín EÚ13, 6 % z tretích krajín a 6 % z pridružených krajín.

V roku 2016 sa zvýšilo úsilie o posilnenie interdisciplinárneho významu výziev na predkladanie návrhov s osobitným dôrazom na výskum v oblasti **spoločenských a humanitných vied**. V roku 2016 bolo 183 tém s významom pre spoločenské a humanitné vedy. Odborníci v oblasti spoločenských a humanitných vied boli navyše zapojení do činnosti príslušných hodnotiacich komisií a odborníkom a moderátorom sa poskytli ciele usmernenia. Okrem toho zohrávali spoločenské a humanitné vedy hlavnú úlohu v Spoločenskej výzve 6 Európa v meniacom sa svete – inkluzívne, inovačné a reflexívne spoločnosti, v ktorej 94 % tvorili témy s významom pre spoločenské a humanitné vedy.

Dosiahol sa pokrok v práci zameranej na lepšie začlenenie **rodovej dimenzie** do programu Horizont 2020 a zvýšila sa viditeľnosť rodovej otázky v pracovnom programe na roky 2016 – 2017. Rodovej rovnosti je v súčasnosti venovaná osobitná stránka na webovom sídle programu Horizont 2020⁹ a vyvinulo sa väčšie úsilie na zohľadnenie rodovej rovnosti. Okrem toho sa zvýšil podiel zmlúv podpísaných s odborníkmi zapojenými do činnosti hodnotiacich komisií v rámci programu Horizont 2020 na 41 %, pričom v predchádzajúcom roku to bolo 37 %.

Prebíha monitorovanie výdavkov spojených s **činnosťami v oblasti klímy a udržateľného rozvoja** v rámci celého programu Horizont 2020 a ich porovnanie s príslušnými cieľmi, ktoré sú v nariadení zriaďujúcom program Horizont 2020 stanovené na 35 a 60 %. Z údajov za rok 2016 vyplýva, že plnenie cieľa udržateľného rozvoja je na dobrej ceste, zatiaľ čo cieľ súvisiaci s činnosťami v oblasti klímy sa ešte nesplnil. Výdavky programu Horizont 2020 za rok 2016 (vo výške 8,3 miliardy EUR) dosiahli výšku 28 %, pokiaľ ide o činnosť v oblasti klímy, a 65 %, pokiaľ ide o trvalo udržateľný rozvoj. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi

⁸ Posúdenie uskutočnené na základe dostupných údajov.

⁹ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>

však ide v oboch prípadoch o zvýšenie. Na zabezpečenie splnenia zohľadneného cieľa činností v oblasti klímy v rámci programu Horizont 2020 bude ešte potrebné ďalšie úsilie celej Komisie. Naďalej sa bude podporovať neprestajné zohľadňovanie činností v oblasti klímy v GR zodpovedných za vykonávanie programu Horizont 2020.

Z **programu Euratom** sa naďalej podporovala jadrová bezpečnosť a rozvoj energetiky. V oblasti výskumu jadrového štiepenia sa 48 projektov, do ktorých bolo zapojených 1 200 výskumníkov, venovalo trom kľúčovým oblastiam: jadrová bezpečnosť, nakladanie s odpadom a ochrana pred žiarením. Pokiaľ ide o výskum v oblasti jadrovej syntézy, v rámci programu sa do konca roka 2016 splnilo 47 % výskumných míľnikov stanovených na obdobie rokov 2014 – 2018, pričom sa stále poskytujú kľúčové informácie a údaje pre budúce fungovanie reaktora ITER, prelomového zariadenia globálneho výskumu, ktoré sa buduje vo Francúzsku.

Pokiaľ ide o **rozšírenie účasti**, popri nástroji politickej podpory a známke excelentnosti bolo v roku 2016 vybraných desať projektov v rámci druhej fázy nástroja vytvárania tímov s cieľom zlepšovať výkonnosť v oblasti výskumu a zvýšiť investície do krajín s nižším hodnotením excelentnosti výskumu. Každému z projektov bolo udelených 10 až 14 miliónov EUR, čo je spolu takmer 140 miliónov EUR. V roku 2016 sa začala výzva na prvú fázu vytvárania tímov, ktorá získala finančný príspevok EÚ takmer 14 miliónov EUR, z ktorých sa financovalo 30 projektov. Okrem toho sa ďalej poskytovala podpora pre COST (európsku spoluprácu v oblasti vedy a techniky).

V porovnaní so situáciou na začiatku existencie programu sa v roku 2016 zlepšila **medzinárodná účasť** na programe Horizont 2020, napriek tomu však zostáva hlboko pod úrovňou 7. rámcového programu. Na zlepšenie medzinárodného rozmeru programu Horizont 2020 sa prijali nápravné opatrenia. Konkrétne sa v porovnaní s pracovným programom na obdobie rokov 2014 – 2015 zvýšil v pracovnom programe na obdobie rokov 2016 – 2017 počet tém, ktoré sú mimoriadne dôležité pre medzinárodnú spoluprácu. Okrem toho Komisia naďalej podporovala industrializované krajiny a rozvíjajúce sa ekonomiky a pomáhala im zavádzať mechanizmy financovania účasti ich výskumníkov na činnostiach v rámci programu Horizont 2020, pričom sa v roku 2016 naďalej snažila rozširovať rozsah ich uplatňovania. Podporili sa komunikačné činnosti a cielené podujatia na vytváranie partnerstiev, a to predovšetkým kampaňou Horizont 2020 – otvorený svet. V októbri 2016 prijala Európska komisia správu o pokroku týkajúcu sa stratégie EÚ v oblasti medzinárodnej spolupráce na výskume a inovácii. Vedecká diplomacia je čoraz dôležitejšou súčasťou stratégie EÚ v oblasti medzinárodnej spolupráce na výskume a inovácii. V spoločnom oznámení s názvom Integrovaná politika Európskej únie pre Arktídu uverejnenom v apríli 2016 sa napríklad zdôrazňuje kľúčová úloha výskumu a inovácie pri rozvoji medzinárodnej spolupráce v otázkach týkajúcich sa arktickej oblasti. EÚ takisto zmobilizovala nemalú časť politických, finančných a vedeckých zdrojov na pomoc ľuďom postihnutým vírusom Zika a na zabránenie jeho šíreniu, získanie kontroly nad týmto vírusom, jeho liečbu a napokon potlačenie jeho výskytu (pomocou osobitnej výzvy v hodnote 30 miliónov EUR). Táto suma zahŕňala financovanie z členských štátov a Európskej komisie.

V roku 2016 sa k programu Horizont 2020 pridružili Tunisko, Gruzínsko a Arménsko, čím sa počet pridružených krajín zvýšil na 16.

5. SPOLOČNÉ VÝSKUMNÉ CENTRUM (JRC)

V roku 2016 JRC naďalej poskytovalo vedeckú podporu kľúčovým politickým iniciatívam, ako sú regionálny rozvoj, jednotný digitálny trh, energetická únia, obehové hospodárstvo, normalizácia, hospodárska a menová únia a migrácia.

V apríli 2016 schválil komisár Navracsics novú stratégiu JRC do roku 2030. Stratégia umožňuje JRC pripraviť sa na lepšie plnenie aktuálnych a budúcich priorít Komisie. Zameriava sa, okrem iného, na správu vedomostí a spoluprácu s hlavnými partnermi. JRC aktívne prispievalo k vykonávaniu novej politiky Komisie v oblasti podnikových údajov a správy informácií a vedomostí. Systém modelovania správy majetku a vedomostí bol z nástroja JRC zmenený na nástroj na úrovni celej Komisie. V októbri 2016 bol spustený online priestor spolupráce s cieľom zlepšiť prostredníctvom prepojenej platformy spoluprácu tímov 27 krajín európskeho semestra. Okrem toho boli zriadené nové vzdelávacie (pre migráciu a demografiu a pre územné politiky) a kompetenčné (pre súhrnné ukazovatele a porovnávacie prehľady a pre mikroekonomické hodnotenie) centrá. V týchto centrách sa združujú odborníci, kompetencie, nástroje, zručnosti, údaje a vedomosti, pričom spolupracujú s GR v celej Komisii, čo im umožňuje prispôsobiť poskytovanie spoľahlivých vedeckých odporúčaní a vedomostí, a tým lepšie plniť politické potreby.

Výmenou vedomostí, kompetencií a nástrojov s viac než 1 000 partnermi na celom svete si JRC udržiava vysokú úroveň odbornosti a k tvorbe politik prispieva tými najlepšimi vedeckými poznatkami. V roku 2016 JRC uzavrelo dohody so strategickými organizáciami, ako sú Stredoeurópska univerzita, EIT, ukrajinská Národná akadémia vied, Ministerstvo energetiky USA a Geologická služba USA. JRC posilnilo vzťahy a africkými krajinami, a to najmä prostredníctvom podujatia venovaného budovaniu kapacít na riešenie výziev súvisiacich s tvorbou politik založenou na dôkazoch. K ďalším úspešným podujatiam spoluorganizovaným JRC patria podujatia s názvom Veda a regióny a Veda a parlamenty, ako aj 5. výročné fórum stratégie EÚ pre podunajskú oblasť a podpora prenosu technológie do krajín západného Balkánu.

6. ŠÍRENIE, VYUŽÍVANIE A KOMUNIKÁCIA

Komisia realizuje činnosti prostredníctvom konkrétnych výziev na predkladanie návrhov, koordinačných a podporných činností a verejného obstarávania na poskytnutie cielenej pomoci projektom a konzorciám s cieľom optimalizovať využívanie a šírenie výsledkov, pričom jej rozpočet dosiahol v roku 2016 výšku 6,6 milióna EUR. Na základe rámcovej zmluvy o zintenzívnení spoločného využívania (1,6 milióna EUR) sa do konca roka 2016 podporilo 239 projektov a dokončilo 40 služieb. V prípade externých zainteresovaných strán bol sumou 5 miliónov EUR podporený CORDIS, hlavný verejný register a portál Európskej komisie na šírenie informácií o všetkých výskumných projektoch financovaných z prostriedkov EÚ a o ich výsledkoch. CORDIS bol prostredníctvom nových iniciatív rozšírený a zlepšený. Prostredníctvom balíkov výsledkov sa konkrétnym adresátom sprístupňujú využiteľné výsledky výskumu a prostredníctvom služby poskytovania stručných výsledkov sa výsledky a vplyv projektov predstavujú širokej verejnosti. Toto úsilie dopĺňa neprestajná snaha o poukazovanie na úspechy výskumu a inovácie financovaných z prostriedkov EÚ so zameraním na program Horizont 2020. S cieľom zdôrazniť dlhodobý vplyv nepretržitej podpory EÚ pre výskum a inováciu v kľúčových oblastiach bola zavedená nová činnosť v oblasti komunikácie.

Príjemcovia musia v zmysle politiky otvoreného prístupu programu Horizont 2020 zabezpečiť uloženie partnersky preskúmaných vedeckých publikácií financovaných z programu Horizont 2020 do registrov a umožniť, aby boli voľne prístupné, t. j. aby k nim mali používatelia bezplatný prístup online. Na základe podpísaných dohôd o grantoch sa v hlavných oblastiach do konca roka 2016 do pilotného projektu zapojí približne 68 % projektov. Aj keď sa tento pilotný projekt vzťahuje na vybrané oblasti programu Horizont 2020, dosiahlo sa výraznejšie posilnenie otvoreného prístupu k výskumným publikáciám

a údajom s cieľom stanoviť otvorený prístup k údajom ako základné pravidlo v pracovných programoch od roku 2017.

Prijatím balíka lepšej právnej regulácie sa v plnej miere posilnil význam monitorovania a hodnotenia v strategickom programovaní a cykle politik.

7. VÝHĽAD DO BUDÚCNOSTI

Výhľad do budúcnosti ovplyvňuje to, čo sa už v polovici trvania programu Horizont 2020 dosiahlo, ako aj jeho priebežné hodnotenie a včasné úsilie o vytvorenie základov pre ďalší rámcový program, ktorý ho nahradí.

Priebežné hodnotenia programov Horizont 2020 a Euratom sa dokončili v roku 2017¹⁰. Výsledky týchto hodnotení sa pretavili do zlepšení pracovného programu na obdobie rokov 2018 – 2020, k akým patrí aj pozornosť venovaná zvyšovaniu úspešnosti žiadateľov.

V septembri 2016 bola zriadená skupina na vysokej úrovni, ktorej predsedá Pascal Lamy a ktorej cieľom je sformulovať víziu budúceho výskumu a inovácie EÚ a vypracovať strategické odporúčania týkajúce sa maximalizácie vplyvu programov výskumu a inovácie EÚ v budúcnosti. Záverečnú správu predložila v júli 2017¹¹. Správa skupiny na vysokej úrovni bude spolu s poznatkami získanými v rámci priebežného hodnotenia programu Horizont 2020, priebežne vypracúvanými prognózami a hospodárskym základom verejného financovania výskumu a inovácie a ich vplyvom tvoriť základné stavebné kamene ďalšieho rámcového programu, ktorý Komisia navrhne v roku 2018.

¹⁰ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

¹¹ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=hlg